

การ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่และความเป็นวีรบุรุษในวัฒนธรรมอเมริกัน Superhero Comics and Heroism in American Culture

ภาวิน มาลัยวงศ์*

Pawin Malaiwong

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ศึกษาอุดมการณ์อเมริกันร่วมสมัยที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ ในครั้งแรกของบทความ ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นความเหมือนและความต่างของปรณัมกรีกโบราณและการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ และศึกษาความแตกต่างของซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันที่ต้องใส่หน้ากากและเครื่องแต่งกายเป็นการบ่งบอกว่าพวกเขามีบุคลิกภาพสองอย่างที่ทับซ้อนกัน ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับอุดมการณ์ของคนอเมริกันที่คิดว่าพวกเขาจำเป็นต้องทำประโยชน์ให้แก่สังคมและตนเองในคราวเดียวกัน ในครั้งหลังของบทความ ผู้เขียนอภิปรายวิวัฒนาการของตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ โดยเริ่มจากซูเปอร์แมน แบทแมน สไปเดอร์แมน และไอรอนแมน เพื่อแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของความเป็นวีรบุรุษในวัฒนธรรมอเมริกันตั้งแต่ตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 ถึงช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่ประเด็นว่าทำไมไอรอนแมนถึงเป็นที่นิยมในหมู่ผู้ชายชาวอเมริกันในปัจจุบัน ไอรอนแมนเป็นตัวแทนซึ่งอุดมการณ์ร่วมสมัยของอเมริกันที่หันไปนิยมระบบทุนนิยมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่; วัฒนธรรมสมัยนิยม; อเมริกันศึกษา

---

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ติดต่อได้ที่: winthewickedcool@gmail.com

Abstract

This paper studies how contemporary American ideology is portrayed through popular superhero comics. The first half focuses on the similarities and differences between Greek mythical heroes and American superheroes. One major difference is that American superheroes wear masked costumes whereas Greek heroes do not. The split personality signifies a significant ideology; Americans believe that they should be held responsible for both the greater good of society and their own well-being. The second part of this paper examines the development of American superheroes, starting from Superman, Batman, Spider-Man, to Iron Man. This is to suggest that the concept of heroism in American culture has gradually changed between the mid-twentieth and early twenty-first centuries. Specific attention is given to reasons why Iron Man becomes a public favorite nowadays, which clearly signifies the emergence of capitalism in contemporary American society.

Keywords: superhero comics; popular culture; American studies

ความนำ: ความเป็นชายกับตัวบ่งชี้อุดมการณ์ประจำชาติ

การศึกษาความเป็นชาย (Masculinity studies) ถือกำเนิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1970 เป็นผลสะท้อนของการเรียกร้องสิทธิเท่าเทียมกันของกลุ่มผู้หญิงและกลุ่มรักเพศเดียวกัน มีการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชีววิทยา โบราณคดี มนุษยศาสตร์และสังคมศึกษาเข้ามาเพื่อศึกษาว่าความเข้มแข็งแบบชายชาติรัฐถูกสร้างขึ้นโดยปัจจัยทางสังคม ตลอดจนความแตกต่างกันไปตามยุคสมัยและสถานที่ ฉะนั้นความเป็นชายจึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่แสดงอุดมการณ์ประจำชาติในยุคสมัยต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ผู้เขียนขอหยิบยกตัวอย่างการเปลี่ยนตัวนักแสดงชายผู้รับบทเจมส์ บอนด์ (James Bond) มาประกอบการอภิปราย เพื่อให้เห็นขอบเขตและแนวปฏิบัติ ของการศึกษาความเป็นชายชัดเจนยิ่งขึ้น แดเนียล เครก (Daniel Craig) มารับบท พยัคฆ์ร้ายเจมส์ บอนด์ ตอน *Casino Royale* ใน ค.ศ 2006 และได้รับเสียงวิจารณ์ อย่างหนักว่าไม่เหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ชมติดกับภาพลักษณ์ของบอนด์ คนก่อนหน้า ไม่ว่าจะเป็น ฌอน คอนเนอรี่ (Sean Connery) หรือ เพียร์ซ บรอสแนน (Pierce Brosnan) ที่หล่อเรียบหรู สุขุมและดูเป็นผู้ชายสำอาง ในขณะที่เครกดูมีความเถื่อนดิบและตอสู้อย่างดูเด็ด

ภาพที่ 1-2 นักแสดงเจมส์ บอนด์ภาคต่างๆ

ที่มา: www.geekoutlaw.com

การคัดเลือกนักแสดงที่มีภาพลักษณ์ต่างกันแสดงลักษณะของวีรบุรุษที่ ฟังประสงค์ในสังคมร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี พระเอกในปัจจุบันต้องมีความกระด้าง อยู่ในที่ สังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปนิยมชมชอบระบบทุนนิยมมากขึ้น ผู้คน ต้องปากกัดตีนถีบเพื่อความอยู่รอด ประกอบกับการไหลเข้ามาของวัฒนธรรม

สมัยนิยม¹ของอเมริกา สังคมตะวันตกจึงหันมาเชิดชูความเป็นชายที่บึกบึน เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการต่อสู้ ปกป้องและคุ้มครองผู้ที่อ่อนแอกว่าได้

ในแวดวงวิชาการของประเทศสหรัฐอเมริกาเองให้ความสำคัญต่อการศึกษาคือความเป็นชายอย่างกว้างขวางเช่นกัน เพื่อสำรวจความเป็นปัจเจกชนของคนในชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วง 30 ปีหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 งานเขียนสำคัญชิ้นหนึ่งต่อประเด็นดังกล่าวคือ *National Manhood: Capitalist Citizenship and the Imagined Fraternity of White Men* โดย เดนา เนลสัน (Dana Nelson) เนลสันกล่าวว่าความเป็นชายผิวขาว (White manhood) ถูกหยิบยืมมาใช้กระชับความสัมพันธ์และรวมคนในชาติให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน แม้ว่าคนอเมริกันจะมีชนชั้น เชื้อชาติและสีผิวแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความเป็นชายผิวขาวแสดงถึงอำนาจและความเหนือกว่า จึงถูกตั้งไว้เป็นเป้าหมายสูงสุดในเชิงสัญลักษณ์ของการหล่อหลอมคนในชาติเข้าด้วยกัน (Nelson, 1998: 7-8)

การถกเถียงเรื่องความเป็นชายและความเป็นหญิงกับการให้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ต่อการสร้างชาติของอเมริกาถึงจุดเดือดใน ค.ศ.2008 เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่กระตุ้นประเด็นโต้แย้งคือการที่วุฒิสมาชิกสภานางฮิลลารี คลินตัน (Senator Hillary Clinton) ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของพรรคเดโมแครต (Democratic Party) ในการชิงเก้าอี้ประธานาธิบดี ความเป็นหญิงของนางคลินตันถูกวิจารณ์อย่างหนักกว่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมหรือตัวจุดรั้งเธอในการรับเลือกเป็นตัวแทนของพรรค ในปีเดียวกันนั้นเองมีภาพยนตร์ดัดแปลงแนวซูเปอร์

---

¹ วัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular culture) คือวัฒนธรรมที่คนในสังคมหมู่มาโดยเฉพาะชนชั้นกลางเข้าถึงได้ง่ายและปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวัน แนวคิดนี้เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยชนชั้นกลางที่เริ่มไม่เห็นด้วยกับการเดินตามขนบธรรมเนียม แนวคิดของชนชั้นสูง (High culture) เป็นแนวทาง เพราะวัฒนธรรมชั้นสูงไม่ตอบสนองวิถีชีวิตของพวกเขา ทำให้ชนชั้นกลางรู้สึกด้อยค่าและแปลกแยก.

ฮีโร่ออกมามากมาย อาทิเช่น *The Dark Knight* (Nolan, 2008) *Iron Man* (Favreau, 2008) และ *Hancock* (Berg, 2008) ซึ่งล้วนแต่นำเสนอผู้ชายในฐานะผู้นำ เหล่านี้เป็นเชื้อไฟอย่างดีในการสร้างกระแสและเปิดประเด็นการอภิปรายว่า ความเป็นชายสมควรถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาต่อไปหรือไม่

การทำงานคลินตันพายแพ่ให้แก่ท่านวุฒิสมาชิกสภานายบารัค โอบามา (Barack Obama) ในการเป็นตัวแทนพรรคในขณะนั้นถูกนำไปตีความหลายอย่าง แม้ว่าจะมีเรื่องสืงวเข้ามาเกี่ยวข้อง สิ่งหนึ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงคือ สังคมอเมริกัน ยังคงนิยมความเป็นชายมากกว่าความเป็นหญิง แม้ว่าความเป็นชายที่ว่าจะหลุดออกจากกรอบบรรทัดฐานที่เนลสัน (Nelson, 1998) อ้างถึงในงานของเธอ จะด้วยความบังเอิญหรือไม่ก็ตามแต่ ข้อสังเกตหนึ่งที่ที่น่าสนใจคือภาพยนตร์เรื่อง *Hancock* (Berg, 2008) ที่มีชายผิวสีแสดงเป็นตัวละครซูเปอร์ฮีโร่โรง ออกมาสู่สายตาประชาชนในเดือนกรกฎาคม และนายบารัค โอบามาได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งประธานาธิบดีในเดือนพฤศจิกายนของ ค.ศ.2008 ช่วงเวลาห่างกันเพียงแค่สี่เดือน ไม่มีงานวิจัยชิ้นใดศึกษาความเชื่อมโยงของประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนเองก็ไม่กล้าฟันธงว่าสื่อขึ้นาคความเห็นของคนในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่สิ่งหนึ่งที่อาจสรุปได้จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นคือ การนำเสนอภาพความเป็นชายผ่านตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ น่าจะมีความสอดคล้องกันกับอุดมการณ์ของคนในชาติ

ในบทความเรื่อง “Masculinity and National Identity on the Early American Stage” ซาร่าห์ ชิน (Sarah Chinn) แสดงความคิดเห็นว่าการส่งเสริมให้ ความเป็นชายเป็นตัวแทนของประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นการดึงเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุน การอ้างถึงรัฐธรรมนูญของประเทศ การโน้มน้าวผ่านบทความทางวิชาการ แต่วิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือการใช้สื่อเข้าถึงคนส่วนใหญ่ในสังคม (Chinn, 2012: 106) สื่อคือเครื่องมือ หล่อหลอมที่มาพร้อมกับความตื่นตาตื่นใจ และสามารถเอนมิตสถานการณ์ หลากหลายที่คนส่วนใหญ่อาจนึกไม่ถึง สถานการณ์ดังกล่าวช่วยสร้างวีรบุรุษอันเป็นที่รักในอุดมคติของคนในสังคม

จากเทพปกรณัมกรีกสู่การ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่

เหตุผลสำคัญที่เทพปกรณัมกรีกถือกำเนิดขึ้นคือ ชาวกรีกโบราณพยายามทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และตอบคำถามว่า เหตุการณ์เช่นฟ้าร้อง น้ำท่วมเกิดขึ้นได้อย่างไร นอกจากนี้ตำนานกรีกยังอธิบายเรื่องการกำเนิดโลกและรายละเอียดของชีวิต ปกรณัมกรีกเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในแวดวงวรรณกรรม ศิลปะ และปรัชญา นักวิชาการที่สนใจศึกษาสถาบันทางการเมืองและอารยธรรมกรีกโบราณล้วนต้องหันมาถอดรหัสตำนานเหล่านี้ หากเทพปกรณัมกรีกคือภาพสะท้อนชีวิตและวัฒนธรรมกรีกโบราณ การ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่จะเป็นแหล่งข้อมูลชั้นดีเกี่ยวกับสังคมอเมริกัน แฟรงค์ มิลเลอร์ (Frank Miller) นักเขียนและผู้กำกับภาพยนตร์ดัดแปลงแนวซูเปอร์ฮีโร่ชื่อดังชาวอเมริกันให้สัมภาษณ์ว่าการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่เป็นนวัตกรรมชิ้นเอกของสังคมอเมริกัน ประเทศอเมริกาคือตัวแทนของอารยธรรมร่วมสมัย ซึ่งอาจจะยังไม่ยิ่งใหญ่เทียบเท่ากับวิหารแพธอนของกรีก ทว่าตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ของพวกเขาคือก้าวแรกที่สำคัญของการแสดงร่องรอยความเจริญแบบใหม่นี้ (Weber, 2008)

ในหนังสือเรื่อง *Mythmakers of the American Dream* (1983) นายวิลลีอั้มเฟลตต์ (Willy Umphlett) วิจารณ์จุดกำเนิดของการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ว่า มาจากการที่คนอเมริกันรู้สึกขาดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ถูกสร้างขึ้นในยุคที่สหรัฐเผชิญหน้ากับวิกฤตครั้งใหญ่หลวงทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ซูเปอร์ฮีโร่เหล่านี้เป็นมากกว่าสัญลักษณ์ของความพยายามต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรค ทว่าพวกเขาคือตัวแทนความสำเร็จของประเทศสหรัฐอเมริกาผู้ไม่ยอมจำนนต่อวิบากกรรม “the innate American attitude that would never admit defeat” (Umphlette, 1983: 102) การ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่ดังกล่าวยังทำหน้าที่เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้คนในชาติต่อสู้ปากกัดตีนถีบเพื่อความอยู่รอดในช่วงเวลาวิกฤตโดยเชื่อมั่นว่าปัญหาจะคลี่คลายไปในที่สุด

หากพิจารณาอย่างลึกซึ้ง จะพบว่าเพอร์ซิอัส (Perseus) วีรบุรุษในตำนานกรีกโบราณและซูเปอร์ฮีโร่ในวัฒนธรรมอเมริกันเช่น ไอรอนแมน มีความคล้ายคลึง

กันหลายประการ ทั้งสองฝ่ายนำเสนอความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคขวางหน้า ความอดทนที่จะต่อสู้กับปัญหารบรณกิจและข้อจำกัดของตนเอง ความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งชั่วของฝ่ายธรรม เหล่านี้ล้วนเป็นบททดสอบที่วีรบุรุษในตำนานกรีกและซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันต้องก้าวผ่าน ก่อนที่จะประสบความสำเร็จ ความสำเร็จที่ว่ามิได้หมายถึงชัยชนะเหนือศัตรูเพียงอย่างเดียว แต่กินความไปถึงความสามารถเอาชนะจิตใจฝ่ายต่ำของตนเองและได้รับบทเรียนอันมีค่าในตอนจบ เพอร์ซิอัสตระหนักตนว่าเก่ง จึงไม่ลังเลที่จะรับคำทำให้ไปปราบเมดูซา ไอรอนแมนก็หยิ่งโง่ว่าตัวเองมีเทคโนโลยีล้ำหน้ากว่าใคร ทว่าสุดท้ายทั้งสองคนก็เรียนรู้ข้อจำกัดของตนเองและจำต้องยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในบางโอกาส

ลักษณะร่วมอีกอย่างหนึ่งของวีรบุรุษในตำนานกรีกโบราณกับซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันคือ ปมเรื่องพ่อแม่ เพอร์ซิอัสมีชาติกำเนิดที่คลุมเครือ เป็นลูกที่ถูกทิ้งของเทพเจ้าและมีความเป็นอยู่ในวัยเยาว์ที่แร้นแค้น สไปเดอร์แมนเองก็โดดเดี่ยว อ้างว้างเนื่องจากบิดามารดาเสียชีวิตไปตั้งแต่เขายังเด็ก ทั้งให้เขาอยู่ภายใต้ความดูแลของญาติผู้ใหญ่ หรือที่แบทแมนต้องอยู่กับคนรับใช้คนสนิทของครอบครัว นับเป็นชีวิตที่ไม่สมบูรณ์นัก Powell (2003: 32) ให้แง่คิดไว้ในหนังสือเรื่อง *Classical Myth* ว่าการที่วีรบุรุษต้องต่อสู้เพียงลำพังนั้นเพื่อพิสูจน์ตนเองว่าคู่ควรกับคำสรรเสริญ พวกเขาอาจได้รับความช่วยเหลือจากมิตรสหายและลูกน้องที่ใกล้ชิดบ้าง แต่สุดท้ายแล้วเขาต้องเผชิญหน้ากับชะตากรรมด้วยตนเอง เป็นการสดุดีเกียรติยศของวีรบุรุษให้ยิ่งใหญ่มากขึ้น

ความเหมือนกันอย่างสุดท้ายคือ ทั้งวีรบุรุษกรีกและซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันต้องต่อสู้กับศัตรูที่มีอำนาจยิ่งใหญ่หรือจำนวนมากกว่าตัวเขาเสมอ พวกเขามักตกเป็นเบี้ยล่าง (Underdog)² ในตอนแรกและถูกไล่จันมุมโดยฝ่ายธรรม แรตต์ ดันแคน และแมทธิว เจย์ สมิทท์ (Duncan and Smith, 2009: 68) เสนอว่าสถานการณ์

---

² Underdog ในแวดวงการศึกษาวรรณกรรมคือคำศัพท์เฉพาะ ใช้เรียกตัวละครที่ตกเป็นเหยื่อของความอยุติธรรมในสังคม ตัวอย่างที่ถูกหยิบยกมาใช้ประกอบบ่อยๆ ก็คือซินเดอเรลล่าที่ตกเป็นเบี้ยล่างของแม่เลี้ยงใจร้าย เป็นต้น.

เช่นนั้นทำให้ผู้อ่านเห็นจุดหักเหของชีวิต บางครั้งชีวิตเกิดการพลิกผันแค่เพียงช่วงเสี้ยววินาทีสั้นๆ โจเซฟ แคมป์เบล (Joseph Campbell) นักปราชญ์คนสำคัญในวงการศึกษาตำนานยอดวีรบุรุษ กล่าวถึงท้าวว่า ฮีโร่ คือผู้ที่ยินดีเสียสละชีวิตของตนเองเพื่อสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า “A hero is someone who has given his or her life to something bigger than oneself” (Campbell, 1991: 132) สิ่งที่สำคัญที่ว่าอาจหมายถึงสังคม ครอบครัว หรือบุคคลอันเป็นที่รักขึ้นอยู่กับการตีความ

ความเหมือนเหล่านี้สะท้อนอุดมคติที่สังคมกรีกในยุคโบราณและสังคมอเมริกันร่วมสมัยมีร่วมกัน แต่การพิจารณาดูความแตกต่างของทั้งสองฝ่ายก็เป็นสิ่งสำคัญ การตั้งคำถามถึงความแตกต่างจะก่อให้เกิดความเข้าใจอุดมการณ์ของชาวอเมริกันดีขึ้น สิ่งหนึ่งที่พวกเขาแตกต่างกันคือ หน้ากากที่ซูเปอร์ฮีโร่ใช้ปกปิดตัวเอง ในปกรณัมกรีกโบราณ วีรบุรุษไม่จำเป็นต้องปิดบังชื่อเสียงและทำความดีได้อย่างเปิดเผย การช่วยเหลือสังคมและชีวิตผู้บริสุทธิ์เป็นหน้าที่หลักเพียงอย่างเดียว พวกเขาเกิดมาและมีชีวิตอยู่เพื่อสิ่งนี้ แต่ซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันต้องหลบซ่อนปิดบังตนเองไม่ให้ผู้อื่นรู้จัก ความช่วยเหลือของพวกเขาเป็นการปิดทองหลังพระอย่างแท้จริง ซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันมีบุคลิกภาพสองอย่างทับซ้อนในตัวคนเดียว³ (Split personality) ความแตกต่างในข้อนี้มีนัยยะสำคัญอย่างยิ่งต่อการตีความและเข้าใจอุดมการณ์ในสังคมอเมริกัน

หน้ากากซูเปอร์ฮีโร่กับบุคลิกภาพสองอย่างที่ซ้อนทับกัน

ในหนังสือเรื่อง *Super Heroes: A Modern Mythology* (1992) ริชาร์ด เรย์โนลด์ส (Richard Reynolds) อธิบายเหตุผลที่ซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันใส่หน้ากากและเครื่องแต่งกายที่แตกต่างกันไว้อย่างน่าสนใจ เขากล่าวว่าโลกนี้มีความจริงที่

---

³ บุคลิกดังกล่าวถูกมองเป็นอาการผิดปกติและพบไม่บ่อยนัก เป็นภาวะที่บุคคลหนึ่งมีสองบุคลิกภาพที่แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง สาเหตุของการเกิดภาวะดังกล่าวยังไม่ทราบแน่ชัด วงการวิทยาศาสตร์และการแพทย์ยังพยายามค้นคว้าสาเหตุและวิธีการรักษา.

เป็นคู่ขนานกันอยู่สองชุด ด้านหนึ่งเป็นโลกที่ทุกคนคุ้นชิน ในโลกดังกล่าวทุกคนมีภาระและหน้าที่การงานต้องรับผิดชอบเพื่อหาเลี้ยงชีพตน ตัวอย่างที่สนับสนุนประเด็นนี้อย่างชัดเจนคือ หนังสือการ์ตูนภาพเรื่อง *Spider-Man* (Lee and Ditko, 1962) ปีเตอร์ ปาร์คเกอร์เป็นลูกกำพร้าและเติบโตมาในครอบครัวของชนชั้นกลาง เขาถูกเลี้ยงดูมาโดยลุงและป้า ทว่าต่อมาลุงของเขาเสียชีวิต หลังเรียนจบปาร์คเกอร์พยายามหาหนทางพึ่งตนเองให้ได้และเป็นที่พึ่งให้แก่ป้าของเขาที่เริ่มแก่ชรา เขารับทำงานเป็นนักข่าวสมัครเล่นในมหานครนิวยอร์กเพื่อหารายได้ประทังตน ด้านหนึ่งปาร์คเกอร์อยู่ในสังคมทุนนิยมที่เปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจเงินตราเหนือกว่าเอารัดเอาเปรียบผู้ด้อยโอกาสกว่า เขาจึงยังมีภาระหน้าที่ต่อตนเองและบุคคลอันเป็นที่รัก

ภาพที่ 3 ปีเตอร์ ปาร์คเกอร์และสไปเดอร์แมน

ที่มา: www.movie2hd.com

การที่ปาร์คเกอร์เปลี่ยนชุดจากนักข่าวกลายเป็นสไปเดอร์แมน คือจุดเปลี่ยนผ่านจากโลกหนึ่งไปยังอีกโลกหนึ่ง กฎหมายไม่สามารถต่อสู้กับความอยุติธรรมของสังคมทุนนิยม การเรียกร้องหาความเท่าเทียมโดยใช้กระบวนการ

ทางกฎหมายจึงไม่เพียงพอและไม่ก่อให้เกิดผลที่น่าพอใจ *“The costumed superheroes generate their own particular world – a world which starts at the point where our own familiar world leaves off”* (Reynolds, 1992: 37) ดังนั้น ปาร์คเกอร์จำเป็นต้องแปลงกายเป็นสไปเดอร์แมนมาแสวงหาความเที่ยงธรรมให้กับสังคม เป็นผู้พิพากษาที่นั่งบัลลังก์หลบอยู่ในความมืด คำถามที่น่าสนใจคือ ปาร์คเกอร์สามารถละทิ้งอาชีพนักข่าวของเขาเพื่อมาเป็นซูเปอร์ฮีโร่มีอาชีพเต็มเวลาได้หรือไม่ ในภาพยนตร์ดัดแปลงเรื่องสไปเดอร์แมนหลายๆ ภาค เราจะเห็นว่า พระเอกต้องต่อสู้กับภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกที่ว่านี้หลายครั้ง ปาร์คเกอร์ไม่สามารถปฏิเสธสังคมทุนนิยมได้อย่างสิ้นเชิง โลกทั้งสองยังเป็นสิ่งสำคัญและส่วนหนึ่งของชีวิต เขาจึงต้องเรียนรู้ที่จะประนีประนอม

ตัวละครปีเตอร์ ปาร์คเกอร์และสไปเดอร์แมนนำเสนอจุดยืนของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นว่าสหรัฐอเมริกาไม่สามารถแยกตัวออกมาจากระบบทุนนิยมได้อย่างสิ้นเชิง รัฐบาลอเมริกันทราบดีว่าระบบนี้สนับสนุนให้ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ตนได้รับประโยชน์จากระบบและมีความสัมพันธ์แบบน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า สหรัฐอเมริการู้สึกผิดกับภาวะดังกล่าว จึงพยายามให้ความช่วยเหลือประเทศด้อยโอกาสโดยเป็นมือที่มองไม่เห็น⁴ ที่คอยชักอยู่เบื้องหลังการปฏิวัติเพื่อความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอยู่อย่างลับๆ การที่สไปเดอร์แมนและแบทแมนใส่หน้ากากปกปิดขณะช่วยเหลือมวลชน สื่อว่าอเมริกาไม่ได้หวังผลตอบแทนแต่อย่างใด ทว่าประเทศสหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้ออกหน้าต่อต้านระบบทุนนิยมเช่นกัน

Reynolds (1992: 48) อภิปรายเพิ่มเติมว่าซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันพยายามรักษาระยะห่างจากบุคคลอันเป็นที่รักและคนที่ได้รับความช่วยเหลือเพื่อความปลอดภัยในชีวิตของเขาเหล่านั้น ตัววายร้ายอาจใช้พวกเขาเป็นเครื่องมือต่อรอง

---

⁴ มือที่มองไม่เห็น ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า *invisible hand* เป็นคำอุปมาที่นักปรัชญาตะวันตก นายอาดัม สมิทท์ (Adam Smith) สร้างขึ้นเพื่อใช้เรียกแรงผลักดันสำคัญที่เราไม่อาจล่วงรู้ แต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง คำๆ นี้จะถูกหยิบยกมาใช้บ่อยๆ ในบริบททางเศรษฐกิจและการเมือง.

กับซูเปอร์ฮีโร่ ดังที่ซูเปอร์แมนพูดอยู่บ่อยครั้งว่า “*They could use my friends to get at me.*” (Siegel and Shuster, 1938: 14) ในการตูนสไปเดอร์แมน ตอน *Spider-Man Loves Mary Jane* แมรี เจนไม่เข้าใจปาร์คเกอร์ เขาปกปิดความลับกับเธอแต่กลับเปิดเผยเรื่องดังกล่าวกับผู้หญิงอื่น ปาร์คเกอร์ปิดกั้นตัวเองปล่อยให้แมรี เจนเข้าใจผิดว่าเขาชอบผู้หญิงคนนั้นอยู่ ทว่าเมื่อเขาแปลงกายเป็นสไปเดอร์แมน เขากลับหาทางใกล้ชิดกับแมรี เจนและแสดงความรักกับเธอ (McKeever, 2005) ประเด็นนี้อาจตีความได้ทั้งในแง่บวกและลบ สหรัฐอเมริกาพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศอื่นแต่ก็รักษาระยะห่างไว้ในที อเมิกาอยากให้ประเทศอื่นมองตนเองในฐานะวีรบุรุษ หากไม่ต้องการมีสัญญาณที่ผูกมัดต่อกัน

สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญและนับถือความคิดปัจเจกนิยมเป็นลำดับต้นๆ ในการแสดงท่าทีอ่อนน้อมถ่อมตนคอยช่วยเหลือประเทศอื่นอย่างไม่หวังผลตอบแทน แท้จริงแล้วมีที่ท้าทายจึงต้องซ่อนอยู่ด้วย สหรัฐอเมริการักษาความเป็นปัจเจกบุคคลและไม่ยอมทำอะไรเหมือนใคร ความแตกต่างจึงเป็นสิ่งที่คนอเมริกันแสวงหา คูแกน (Coogan) ถกประเด็นเรื่องเครื่องแต่งกายของซูเปอร์ฮีโร่ในบทความเรื่อง “The Definition of the Superheroes” ไว้ดังนี้

The difference between Superman and earlier figures such as the Shadow or Doc Savage lies in the element of identity central to the superhero, the costume. Although Superman was not the first costumed hero, his costume marks a clear and striking departure from those of the pulp heroes. (Coogan, 2009: 79)

ซูเปอร์แมนแตกต่างจากตัวละครซูเปอร์ฮีโร่อื่นๆ ที่โด่งดังในสังคมอเมริกันช่วง ค.ศ.1900 เครื่องแต่งกายของซูเปอร์แมนมีความโดดเด่นไม่ซ้ำใคร ภาพยนตร์เรื่อง *The Dark Knight* (Nolan, 2008) ดีแฟและเสียชีวิตี่ประเด็นดังกล่าวไว้อย่างเจ็บแสบ ตัวละครฝ่ายอธรรมทั้งสองคนคือ Joker และ Two-Face พิถีพิถัน

เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองให้แปลกแยกออกจากกัน สื่อให้เห็นว่าทุกคนไม่ว่าจะดีหรือเลวล้วนต้องการแสดงอัตลักษณ์⁵ ผ่านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ตัวละครฝ่ายธรรมก็อยากมีความเป็นปัจเจกบุคคลเช่นกัน

หนทางสู่สถานะซูเปอร์ฮีโร่

หนทางสู่สถานะซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันค่อนข้างหลากหลาย ใครกันแน่เป็นผู้กำหนดทางเดินของซูเปอร์แมน แบทแมน สไปเดอร์แมน และไอรอนแมน การสร้างตัวละครและความนิยมชมชอบของมหาชนในแต่ละช่วงประวัติศาสตร์อเมริกัน บ่งชี้การเปลี่ยนผ่านของอุดมการณ์ได้เป็นอย่างดี ตัวละครแรกที่ถูกเขียนอย่างพิถีพิถันมาพูดถึงคือ ซูเปอร์แมน ที่เผยแพร่หน้าต่อสาธารณชนครั้งแรกใน ค.ศ.1938 ดังกลาส ไฮด์ (Douglas Hyde) ผู้สื่อข่าวของสำนักข่าว CNN กล่าวไว้ว่า ตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ถือกำเนิดขึ้นในช่วงเวลาที่เหมาะเจาะ ขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา กำลังตกต่ำจนถึงขีดสุด และเผชิญหน้ากับแรงกดดันทั้งภายในและภายนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกลียุคทางเศรษฐกิจหรือภาวะคุกรุ่นของสงครามโลกครั้งที่สอง

America faces an economic calamity. Trouble brews in faraway lands. More than 70 years ago, the very first superheroes debuted in the dire times of the Great Depression and the early years of World War II. Their names became legend – Superman, Batman (or, as he was then known, the Bat-Man), Wonder Woman, Captain America – and they're still with us today. (CNN, 2009)

⁵ อัตลักษณ์ หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity.

ตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ทั้งหลายก่อให้เกิดความหวังและความอยู่รอด เป็นแสงสว่างในใจของอเมริกันชน พวกเขาหาหนทางหลบหนีจากโลกแห่งความจริงที่โหดร้าย ไปสู่โลกจินตนาการมีเหล่าซูเปอร์ฮีโร่คอยปกป้อง จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ บทบาทของซูเปอร์ฮีโร่ได้ผิดเพี้ยนไปจากเดิมมากนัก

ในบรรดาซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันทั้งหมดทั้งมวล ซูเปอร์แมน (Siegel and Shuster, 1938) คือคนเดียวที่ยังคงมีลักษณะคล้ายคลึงกับวีรบุรุษจากปรมาณูกรีกโบราณ ซูเปอร์แมนเป็นผู้ถูกเลือก⁶ (The chosen one) ให้ประกอบภารกิจกอบกู้โลก เขาเกิดมาพร้อมพลังพิเศษและถูกส่งมาโลกมนุษย์โดยพ่อของเขา *"Superman never rebels against his father's wisdom or authority in sending him to Earth – a role which he was given no chance to accept or decline."* (Reynolds, 1992: 61) ซูเปอร์แมนไม่ได้แย้งหรือตั้งคำถามกับพ่อของเขา เรย์โนลด์สกล่าวเสริมว่าการ์ตูนเรื่องซูเปอร์แมนเน้นแนวคิดที่ว่าวีรบุรุษเป็นเรื่องของโชคชะตา ผู้ที่ถูกเลือกโดยพระเจ้าต้องเป็นคนพิเศษจริง ๆ ซูเปอร์แมนเป็นที่นิยมแพร่หลายยุคหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและระหว่างช่วงเวลามหาวิกฤตเศรษฐกิจ การ์ตูนเรื่องนี้ช่วยให้คนอเมริกันรู้สึกมีพลังอำนาจ เป็นการปลุกกระตือรือร้นรักชาติทางอ้อมด้วย แม้ต้องต่อสู้กับมหันตภัยทางเศรษฐกิจภายในประเทศ และภาวะกดดันทางสงคราม ชาวอเมริกันมิได้ย่อท้อเพราะคิดว่าสถานการณ์ดังกล่าวมิใช่เรื่องบังเอิญ ทว่าเป็นแผนการที่ถูกกำหนดขึ้นโดยพระเจ้าผู้เป็นเจ้าเพื่อทดสอบความแข็งแกร่งทางจิตใจ พวกเขาหลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียวเพื่อต่อสู้และผ่านพ้นวิกฤตไปด้วยกัน

แบทแมน (Finger and Kane, 1939) คือขั้วตรงข้ามของซูเปอร์แมน แบทแมนต่อสู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยมีฐานะทางครอบครัวที่มั่งคั่งเป็นปัจจัยสนับสนุน ทำให้เขากลายเป็นซูเปอร์ฮีโร่ในที่สุด (Self-made hero) การ์ตูน

---

⁶ ผู้ถูกเลือก (The chosen one) เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวพันกับคริสต์ศาสนา หมายถึงผู้ที่ถูกเลือกโดยพระเจ้าให้ปฏิบัติภารกิจสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง และจะมีแต่เขาเท่านั้นที่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายนี้ได้สำเร็จ คนอื่นไม่สามารถทำแทนได้.

แบทแมนถูกนำเสนอในสังคมอเมริกันภายหลังซูเปอร์แมนเพียงแค่หนึ่งปี เหตุที่แบทแมนโด่งดังมาจากการสร้างตัวละครที่สัมพันธ์สอดคล้องกับปรัชญาพื้นฐานในการสร้างชาติของอเมริกาที่เชื่อว่า ประชาชนทุกคนสามารถช่วยชาติได้โดยการดูแลตัวเองให้ดีก่อนเป็นลำดับแรก ไม่ทำตัวเป็นภาระ หลังจากนั้นจึงค่อยไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสคนอื่น บรูซ เวย์น (Bruce Wayne) ดูแลตัวเองได้เป็นอย่างดี เขายังยินดีแบ่งปันความมั่งคั่งของเขาเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ในเมืองอีกด้วย สังคมอเมริกันมีความเป็นวัตถุนิยมสูง ฉะนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกอะไรที่คนอเมริกันจะชื่นชมแบทแมน ความร่ำรวยไม่ได้ถูกมองเป็นเรื่องเลวร้ายอีกต่อไป หากผู้ที่ครอบครองรู้จักแบ่งปันคืนกลับให้สังคม การนำเสนอแบทแมนสร้างความชอบธรรมให้กับการแสวงหาทางวัตถุควบคู่ไปกับความเอื้ออาทร หากบรูซ เวย์นไม่ร่ำรวยอย่างที่เขาคงไม่สามารถช่วยเหลือใครได้

สไปเดอร์แมน (Lee and Ditko, 1962) นับเป็นซูเปอร์ฮีโร่ที่คนอเมริกันรักมากที่สุดในช่วง 30 ปีหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 สไปเดอร์แมนอ่อนวัยกว่าซูเปอร์แมนและแบทแมนมาก อำนาจพิเศษของเขาเกิดขึ้นด้วยความบังเอิญ ภายใต้อิทธิพลของแมงมุมที่ถูกกัดหรือได้มาจากอำนาจเงิน แต่ทว่าสไปเดอร์แมนใช้อำนาจของเขาด้วยความรับผิดชอบ การตูนเรื่องสไปเดอร์แมนได้รับความนิยมมากเพราะสอดคล้องกับความเคลื่อนไหวทางสังคมอเมริกัน ที่เหล่าหนุ่มสาวและขบวนการฮิปปี้ (Hippie) เป็นผู้ขับเคลื่อน พวกเขาปฏิเสธความคิดและแบบแผนตามขนบธรรมเนียมนิยม หากแต่คิดนอกกรอบโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สไปเดอร์แมนนับได้ว่าเป็นตัวแทนคนหนุ่มสาวที่สามารถก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำทางสังคมได้ แม้ทุกอย่างเกิดขึ้นด้วยความประจวบเหมาะ และทำ

---

⁷ ฮิปปี้คือวัฒนธรรมย่อยที่เกิดขึ้นในช่วงยุค ค.ศ.1960 และแบ่งบานเต็มที่ในสังคมอเมริกันในช่วง ค.ศ.1970 วัฒนธรรมฮิปปี้เกิดมาจากการเคลื่อนไหวของคนหนุ่มสาวเพื่อเรียกร้องความเคารพสิทธิและความพึงพอใจในการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่พึ่งพากับวัตถุราคาแพง และความรักอิสระเสรีภาพ.

หน้าที่ซูเปอร์ฮีโร่ได้เป็นอย่างดี การตูนเรื่องสไปเดอร์แมนจึงถูกดัดแปลงเป็นภาพยนตร์อยู่เนืองๆ ในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20

การตูนเรื่องไอรอนแมน (Lee and Lieber) ถูกตีพิมพ์ออกมาใน ค.ศ. 1963 หนึ่งปีหลังจากสไปเดอร์แมน หากสไปเดอร์แมนคือตัวแทนของกลุ่มหนุ่มสาวชาวอเมริกันผู้รักเสรีภาพและพยายามต่อสู้ภายใต้ข้อจำกัดทางสังคมเพื่อได้มาซึ่งอำนาจประชาธิปไตย ไอรอนแมนคงเป็นตัวแทนของสังคมอเมริกันที่ได้รับการบ่มฝึกจนโตเต็มวัย ผ่านร้อนผ่านหนาวมามาก ไอรอนแมนมีความมั่งคั่งของครอบครัวเช่นเดียวกับแบทแมน เป็นผู้นำหนดชะตากรรมของตนเองให้กลายเป็นซูเปอร์ฮีโร่ ขณะเดียวกันไอรอนแมนปรารถนาชื่อเสียงและการยอมรับแบบสไปเดอร์แมน สิ่งเดียวที่แยกไอรอนแมนให้แตกต่างจากซูเปอร์ฮีโร่คนอื่นคือ เขาไม่มีปมสองบุคลิกภาพ และไม่ต้องการซ่อนตัวเองภายใต้หน้ากาก ในภาพยนตร์ดัดแปลง (Favreau, 2008) ไอรอนแมนเปิดเผยตนเองว่าเขาคือ โทนี่ สตาร์ค (Tony Stark) เขาตัดสินใจทำเช่นนั้นเพราะต้องการได้รับการยอมรับและหลีกเลี่ยงความวุ่นวายจากการปิดบัง ศัตรูของไอรอนแมนไม่สามารถข่มขู่เขาด้วยการเปิดเผยความลับใดๆ ไอรอนแมนจึงไม่รีรอที่จะถอดหน้ากากและประกาศตัวให้โลกรับรู้ เครื่องแต่งกายของไอรอนแมนทำหน้าที่แตกต่างจากของคนอื่นด้วย เสื้อเกราะของโทนี่ สตาร์คคือแหล่งพลังงานชั้นยอด เกราะเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายในยามคับขัน แต่เมื่อหมดภาระแล้วเขาสามารถถอดออกได้ เสื้อเกราะของไอรอนแมนมีหน้าที่และความหมายมากกว่าสิ่งแสดงความเป็นปัจเจกบุคคล ไม่ฉาบฉวยเช่นเครื่องแต่งกายของซูเปอร์ฮีโร่คนอื่นที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ไอรอนแมนอาจไม่ได้รับความนิยมเทียบเท่าสไปเดอร์แมนในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากการจัดลำดับตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ขวัญใจมหาชนตลอดกาลของบริษัท IGN เครือข่ายเกมออนไลน์ยักษ์ใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (IGN, 2011) สไปเดอร์แมนอยู่ลำดับสามขณะที่ไอรอนแมนได้ลำดับที่ 12 แต่ในภาพยนตร์ดัดแปลงเรื่อง *The Avengers* (Whedon, 2012) ไอรอนแมนได้รับการเชิดชูให้เป็นผู้นำทีมของเหล่าซูเปอร์ฮีโร่ เขามีประสิทธิภาพว่องไว ฉกฉวยโอกาส มีเล่ห์กลฉลาดทันคน ซูเปอร์ฮีโร่คนอื่นๆ กลายเป็นตัวละครอง

สาเหตุที่ไอรอนแมนได้รับบทเด่นมาจากการรู้จักยอมรับสัญชาตญาณดิบของมนุษย์ ไอรอนแมนถ่ายทอดความจริงว่ามนุษย์ทุกคนไม่เว้นแม้แต่ซูเปอร์ฮีโร่ล้วนหวังผลตอบแทนในการทำความดี การปิดทองหลังพระเป็นสิ่งดีงาม แต่ไม่มีใครปฏิบัติเช่นนั้นอีกต่อไปในสังคมปัจจุบัน การแสวงหาชื่อเสียงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้

เหตุผลสำคัญอีกข้อหนึ่งที่ทำให้คนอเมริกันส่วนใหญ่หันมาชื่นชอบไอรอนแมนมากขึ้นคือ ประเด็นการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีล้ำสมัยมาแทนที่พลังวิเศษของซูเปอร์ฮีโร่ ศาสตร์ทั้งสองชนิดอยู่คู่กับการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่เสมอมา ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ธอร์ (Thor) เป็นฝ่ายนำเสนอฟลังวิเศษของพระผู้เป็นเจ้า และไอรอนแมนที่เป็นตัวแทนฝ่ายวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งสองเป็นคู่ขนานที่มาบรรจบกันในภาพยนตร์เรื่อง *The Avengers* (Whedon, 2012) ดังที่นักวิชาการนายริชาร์ด เรย์โนลด์ส (Richard Reynolds) อภิปรายว่า

Many of us make use of the products of our technological civilization without understanding how they operate. Superhero comics offer this kind of ‘scientific magic’ at every turn – rockets, robots, mutants – but they are also adept at offering more traditional kind of magic based on myth and religion. (Reynolds, 1992: 54)

มนุษย์อยู่กับวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีทุกวัน แต่ขาดความรู้อย่างถ่องแท้ว่าเทคโนโลยีมีความสำคัญเช่นไรในสังคม การ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่เปรียบเทียบกับเทคโนโลยีกับเวทมนตร์ว่ามีสถานะเดียวกัน ทั้งสองสิ่งแสดงให้เห็นว่ามนุษย์พยายามเอาชนะข้อจำกัดต่างๆ และหาทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เทคโนโลยีก็คือสายเวทในสังคมร่วมสมัยนั่นเอง

ส่งท้าย: การรวมตัวของซูเปอร์ฮีโร่ในภาพยนตร์เรื่อง *The Avengers*

การรวมตัวกันของซูเปอร์ฮีโร่มากมายในภาพยนตร์เรื่อง *The Avengers* (Whedon, 2012) สร้างความตื่นเต้นและเรียกเสียงฮือฮาในหมู่ผู้ชมที่คอยติดตามการ์ตูนแนวนี้ พวกเขาล้วนมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวดังกล่าวกวไปแล้วข้างต้น คำถามที่น่าสนใจคือซูเปอร์ฮีโร่คนใดจะได้รับบทบาทเด่นที่สุด คำตอบจะเป็นตัวบ่งชี้อย่างดีว่าอุดมการณ์ของคนอเมริกันในปัจจุบันเป็นเช่นไร ในหนังสือเรื่อง *Postmodern Fairy Tales: Gender and Narrative Strategies* (1997) คริสตินา แบคซิลเลกา (Cristina Bacchilega) แนะนำการนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนจุดศูนย์กลางของการเล่าเรื่อง เป็นการคำนึงมุมมองเดิมๆ การที่เราคิดว่าความคิดหนึ่งถูกต้องอาจเป็นเพราะความคิดดังกล่าวถูกต้องอยู่แล้วและประดิษฐ์ซ้ำในสื่อต่างๆ จนเราเชื่อสนิทใจ ผู้ชมควรรู้จักตั้งคำถามและมองจากมุมที่แตกต่าง สิ่งที่ผู้เล่าเรื่องทำได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ว่าคือเปลี่ยนจุดศูนย์กลางของเรื่อง (Bacchilega, 1997: 18)

เมื่อพิจารณาภาพยนตร์ดัดแปลงเรื่อง *The Avengers* จะพบว่าไอรอนแมนถูกวางเป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง แม้เขาจะมีความเจ้าเล่ห์และเอาแต่ใจ ทว่าในช่วงวิกฤตไอรอนแมนสามารถใช้ความเจ้าเล่ห์ของเขาให้เป็นประโยชน์ ช่วยแก้ไขสถานการณ์ให้เพื่อนร่วมทีมได้ ในขณะที่ความเอาแต่ใจของเขากลายเป็นความเด็ดเดี่ยวเฉียบขาดในยามที่เขาเป็นผู้นำทีม คุณสมบัติทั้งสองอาจเป็นสิ่งดีหรือร้ายก็ได้ แต่การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของไอรอนแมนเป็นหลักทำให้เราชื่นชมเขาทั้งที่เขามีความเจ้าเล่ห์เอาแต่ใจ การวางจุดศูนย์กลางของภาพยนตร์เรื่อง *The Avengers* แสดงให้เห็นว่าคนอเมริกันหันมานิยมชมความคลุ้มคลั่ง บางครั้งมนุษย์ต้องนำเอาด้านมืดออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ความอยุติธรรมในสังคมปัจจุบันมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น การใช้ความดีเอาชนะเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ไอรอนแมนแสดงนัยว่าสิ่งๆ หนึ่งเป็นคุณและโทษได้ ตัวแปรสำคัญคือผู้ที่ควบคุมสิ่งนั้นอยู่

ภาพที่ 4 ภาพยนตร์เรื่อง *The Avengers*

ที่มา: www.comicvine.com

ทัศนคติของไอรอนแมนต่อเพื่อนร่วมทีมคนอื่นมีนัยยะสำคัญต่อการตีความอุดมการณ์ของคนอเมริกันร่วมสมัยเช่นกัน ไอรอนแมนมักใช้คำพูดล้อเสียดถากถางซูเปอร์ฮีโร่คนอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งธอร์

Thor: Do not touch me again!

Tony Stark: Then don't touch my stuff.

Thor: You have no idea what you're dealing with.

Tony Stark: Shakespeare in the Park? Doth mother know you weareth her drapes?

Thor: Loki will face Asgardian justice!

Tony Stark: He gives up the Cube, he's all yours. Until then, stay out of my way.

(Iron Man, 2008)

บทสนทนาข้างต้นบ่งบอกว่าคนอเมริกันไม่เชื่อถืออุดมการณ์แบบเก่าอีกต่อไป โทนี่ สตาร์คพาดพิงถึงเชกสเปียร์และใช้ภาษาโบราณ ไม่ใช่ด้วยความชื่นชมแต่เป็นการเย้ยหยัน ธอร์เองมีบทบาทค่อนข้างน้อยในภาพยนตร์เมื่อเทียบกับไอรอนแมน เวลาธอร์พยายามช่วยทีมจะกลายเป็นว่าเขาไปขวางทางการปฏิบัติ

ภารกิจเสียส่วนใหญ่ ธอร์ดำรงตำแหน่งเทพเจ้านอร์⁸ (Norse god) แม้ว่าธอร์จะไม่ใช้เทพแปลงหน้าในกลุ่มซูเปอร์ฮีโร่เรื่อง *The Avengers* แต่เขาไม่ใช่คนวงในเสียทีเดียว ธอร์อยู่ในบริเวณก้ำกึ่ง และเป็นตัวอย่างการปรับสมดุลจากเทพเจ้าโบราณเพื่อนำมาใช้ในการ์ตูนสมัยใหม่ ความเก่งกล้าในด้านานไม่มีประโยชน์อะไรอีกต่อไปแล้วกับสถานการณ์ปัจจุบัน อาจจะเป็นตัวรังเสียด้วยซ้ำ

นอกจากนี้ สตีฟ โรเจอร์ส (Steve Rogers) หรือที่รู้จักกันในนามกัปตันอเมริกา (Captain America) รับบทเป็นตัวรองเช่นเดียวกัน เขาถูกใช้เพิ่มความโดดเด่นให้กับไอรอนแมน ประเด็นที่น่าสนใจคือทั้งสตีฟ โรเจอร์สและโทนี่ สตาร์คเป็นตัวแทนของอุดมการณ์แบบอเมริกันทั้งคู่ แต่เป็นอุดมการณ์จากช่วงเวลาที่แตกต่างกัน สตีฟ โรเจอร์สมาจากยุคสงครามโลก เขาหลบไหลอยู่ในแคปซูลเป็นเวลานานเมื่อถูกปลุกขึ้นมาเผชิญหน้ากับสังคมปัจจุบัน สตีฟ โรเจอร์สจึงดูจะอะซัดความเข้าใจบริบททางสังคมปัจจุบันไปบ้าง การตีความก็ไม่ต่างแตกต่างไปจากธอร์มากนัก กล่าวคือทั้งสองคนเป็นตัวละครช่วยให้ไอรอนแมนโดดเด่น แต่ในฉากต่อสู้ตอนใกล้จบเรื่องกัปตันอเมริกาเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เป็นผู้ประสานงานของทีมในขณะที่ไอรอนแมนไม่อยู่ด้วย แม้ว่าการประนีประนอมของอุดมการณ์แบบเก่าและแบบใหม่จะเกิดขึ้น แต่อุดมการณ์แบบเก่ายังเป็นมวยรองบ่อนอยู่ดี

การศึกษาเชิงบูรณาการระหว่างการ์ตูนซูเปอร์ฮีโร่อเมริกันกับบริบทสังคม แสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์เป็นสิ่งที่ลื่นไหล สิ่งที่เราพิจารณาว่าเป็นความกล้าหาญในยุคสมัยหนึ่งอาจเป็นเรื่องน่าดูแคลนของคนต่างวัฒนธรรมหรืออีกกาลสมัยหนึ่ง อุดมการณ์ถูกปรับเปลี่ยนเพื่อสนับสนุนให้คนในสังคมมีความรู้สึกรวมมากกว่าแตกแยก ไอรอนแมนชอบทำงานคนเดียวและมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง แต่เมื่อถึงคราวฉุกเฉินเขาก็พร้อมให้ความร่วมมือและรับบทเป็นผู้นำ สังคมอเมริกาในยุคปัจจุบันดูเหมือนจะชื่นชมอุดมการณ์ในแบบฉบับของไอรอนแมน จึงเชิดชูเขาให้รับบทเด่นเป็นผู้นำ

---

⁸ เทพเจ้านอร์อยู่ในตำนานโบราณของประเทศแถบสแกนดิเนเวีย มักมีการบรรยายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในยุคก่อนคริสต์ศาสนาจนถึงช่วงเวลาปัจจุบันที่เทพเจ้านอร์ถูกนำมาอ้างอิงในบริบททางด้านศาสนามากขึ้น.

บรรณานุกรม

- Bacchilega, C. 1997. **Postmodern Fairy Tales: Gender and Narrative Strategies**. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Campbell, J. 1991. **The Power of Myth**. New York: Anchor.
- Chinn, S. 2012. "Masculinity and National Identity on the Early American Stage." **Literature Compass** 9(12). 106-117.
- Coogan, P. 2009. "The Definition of the Superhero." **A Comics Studies Reader**. Eds. J. Heer and K. Worcester. Jackson, Mississippi: University Press of Mississippi. 77-93.
- Duncan, R., and Smith, M.J. 2009. **The Power of Comics: History, Form, and Culture**. New York: Continuum.
- Finger, B., and Kane, B. 1939. "Batman." **Detective Comics #27**. DC Comics.
- Hancock**. 2008. Directed by P. Berg. Columbia Pictures.
- Hyde, D. 2009. "Superheroes Rise in Tough Times." **CNN.com/entertainment**. [Online]. Available: <http://edition.cnn.com/2009/SHOWBIZ/books/03/18/superhero.history/index.html>. [Accessed 14 Jan. 2013].
- Imagine Games Network. 2011. **IGN's Top 100 Comic Book Heroes**. [Online]. Available: http://ca.ign.com/top/comic_book_heroes. [Accessed 17 Apr. 2013].
- Iron Man**. 2008. Directed by J. Favreau. Marvel Studios.
- Lee, S., and Ditko, S. 1962. "Spider-Man." **Amazing Fantasy**. Marvel Comics.
- Lee, S. and Lieber, L. 1963. "Iron Man." **Tales of Suspense #39**. Marvel Comics.
- McKeever, S. 2005. **Spider-Man Loves Mary Jane #15**. Marvel Comics.
- Nelson, D. 1998. **National Manhood: Capitalist Citizenship and the Imagined Fraternity of White Men**. Durham: Duke University Press.
- Powell, B. 2003. **Classical Myth**. New Jersey: Pearson and Prentice Hall.
- Reynolds, R. 1992. **Super Heroes: A Modern Mythology**. Jackson, Mississippi: University Press of Mississippi.

- Sancton, J. 2008. "Why America Worships Superheroes." **Vanity Fair**. [Online]. Available: <http://www.vanityfair.com/online/daily/2008/07/why-america-worships-superheroes>. [Accessed 14 Jan. 2013].
- Siegel, J., and Shuster, J. 1938. "Superman." **Action Comics**. DC Comics.
- Spider-Man**. 2002. Directed by S. Raimi. Marvel Studios.
- The Avengers**. 2012. Directed by J. Whedon. Marvel Studios.
- The Dark Knight**. 2008. Directed by C. Nolan. Legendary Pictures and DC Comics.
- Umphlett, W.L. 1983. **Mythmakers of the American Dream**. Cranbury, New Jersey: Associated University Presses.
- Weber, A. 2008. "Artist-Director Seeks the Spirit of the Spirit." **The New York Times**. [Online]. Available: <http://www.nytimes.com/2008/07/20/movies/20webs.html>. [Accessed 17 Apr. 2013].